

8. CH. DUPOND, Het Ringen der Vogels in België, Dienstjaar 1931.
9. A. DUSE, Osservazioni sulla Migrazione....., Ricerche di Zoologica applicata alla Caccia, 2.
10. H. Frhr. GEYR VON SCHWEPPEBURG, Der Zeisig als Winterbrüter, Ornith. Monatsber. 38, p. 118.
11. Fr. HAVERSCHMIDT, Invasie van Sijzen, Ardea, 18, p. 163.
12. C. R. HENNICKE, in NAUMANN, Dl. III, noot op p. 283, verwijzend naar Ornith. 1896, p. 613.
13. P. HENS, Jaarbericht Cl. v. Ned. Vogelk., 13, p. 103.
14. P. HENS, Orgaan Cl. v. Ned. Vogelk., 2, p. 173.
15. H. JOUARD, noot in Ornith. Monatsber., 38, p. 137.
16. C. G. B. TEN KATE, Ornithologie van Nederland, Orgaan Cl. v. Ned. Vogelk., 3, p. 147.
17. KOCH, Jaarverslag 1928/29 van het R.W., Ardea, 19.
18. E. D. VAN OORT, Zoölogische Mededeelingen, 12, p. 246.
19. E. D. VAN OORT, Zoölogische Mededeelingen, 15, p. 73—74.
20. G. TRAANBERG, Ardea, 12, p. 40.
21. H. F. WITHERBY and E. P. LEACH, British Birds, 25, p. 357.
22. H. F. WITHERBY and E. P. LEACH, British Birds, 26, p. 354.

DEN HAAG, September 1933.

Korte Mededeelingen.

Een grauwe franjepoot, *Phalaropus lobatus* (L.), in de Geldersche Vallei.

Op 24 September 1933 werd door den heer Jb v. D. PEPPEL, een serieus en goed waarnemer, nabij Wageningen in de z.g. Dijkgraaf, een breede afwateringssloot van de Geldersche Vallei, een exemplaar van de grauwe franjepoot, *Phalaropus lobatus* (L.), geobserveerd. De vogel gedroeg zich opvallend mak en kon geruimen tijd van zeer nabij worden gadegeslagen. Zelfs mocht het v. d. P. gelukken er een foto van te nemen. De vertrouwelijkheid van deze soort wordt herhaaldelijk in de litteratuur vermeld.

Waar de grauwe franjepoot in zoet water blijkbaar zeer zelden wordt aangetroffen en mij zoo ver in het binnenland geen enkele waarneming bekend is, meen ik, dat mededeeling dezer observatie in dit tijdschrift wel gerechtvaardigd mag heeten.

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

De lijst van de N.O.V. (1925) vermeldt één waarneming aan zoet water (begin Sept. 1922, Kleine Waschmeer bij Hilversum). In de na 1925 verschenen jaargangen van „Ardea” en Club-
orgaan is slechts één verdere zoetwater-waarneming te vinden (en wel in „Ardea”, 21, 1932, p. 53), eveneens van deze localiteit (25 Augustus 1931). (t. K.)

Een deensche en een duitsche buizerd, *Buteo b. buteo* (L.), bij Dalfsen geschoten.

Van firma W. ENGELS te Zwolle ontving ik 2 ringen, van buizerden, die bij Dalfsen waren geschoten en wel no. B 1100 SKOVGAARD, Danmark, geschoten najaar 1930, die als nestjong op 24 Mei 1928 was geringd in Aarup Skov (Aarup Wald), in Noord-Sleeswijk; en no. 309706, Helgoland, geschoten 12 Februari 1933, eveneens als nestjong geringd, te Misdroy a/Wollin, Oostzee, Duitschland, op 10 Juni 1932.

C. G. B. TEN KATE.

Een deensche kleine zeemeeuw, *Larus c. canus* L., bij Blokzyl gevonden.

25 Augustus 1933 ontving ik ring no. D 2502, SKOVGAARD, Danmark, afkomstig van een kleine zeemeeuw, welke dienzelfden dag bij Blokzyl in nog versche toestand was doodgevonden. Dit voorwerp bleek als jonge vogel te zijn geringd op 12 Juni 1930, op Lejodden bij Korsør, Sjaelland.

C. G. B. TEN KATE.

Een legsel van 6 eieren van de kievit, *Vanellus vanellus* (L.).

Naar aanleiding van de vondst van een legsel van 6 eieren, vermeld in dit tijdschrift, 6, 1933, p. 22, dat daar als unicum wordt beschouwd, moge worden verwezen naar Jaarbericht No. 16 van de Club van Ned. Vogelk., p. 125, waar een dergelijke vondst wordt bekend gemaakt van 17 April 1926 bij Zutphen.

G. VAN DER MEER.

Vier legsels uit één broedperiode van de kievit, *Vanellus vanellus* (L.).

Apodictisch beweert K. WALDECK in dit tijdschrift, 5, 1933, p. 157, dat een kievit niet meer dan 3 legsels in één broedperiode zou kunnen leveren. Ik verwijs hiervoor naar Jaarbericht No. 14 der Club van Ned. Vogelk., p. 5. $3 \times 4 + 4 - 2$ eieren van dezelfde kievit uit één legperiode (1916) werden op een ver-

gadering van de Club vertoond. De data moge ik hier nu even vermelden: het eerste legsel werd gevonden 11 April, 't laatste ei van het tweede legsel 21 April, het derde legsel is van 29 April tot 3 Mei, het vierde legsel werd met 3 kievitseieren van een geheel afwijkend type als „legsel” van 7 eieren gevonden door mijn broer even vóór 13 Juni. Toen ik zelf 13 Juni het nest bezocht, bleek het kort geleden vernield te zijn. Slechts 2 eieren, gelukkig juist van precies hetzelfde type als de voorgaande 3 legsels, waren onbeschadigd, maar uit de restanten kon ik gemakkelijk de andere 2 reconstrueeren. Ze waren zwak bebroed. (De eieren van het andere type lieten naar de restanten te oordeelen geen bebroeding zien). De tijd tusschen het derde en vierde legsel is zóó lang, dat zelfs het vermoeden redelijk is, of er nog niet een tusschen is geweest, waarmee het aantal op vijf zou komen. Immers een kievit, die na verstoring van zijn legsel niet weer tot leggen overgaat, verandert zijn gedragingen totaal en sluit zich zoo mogelijk bij anderen aan in troepverband.

Van nog een tweede geval, uit 1915, zag ik niet alle eieren. Van het derde legsel kreeg ik 23—25 April 2 eieren in handen. Het vierde legsel vond ik 11 Mei, al compleet, aanwezig. De vindplaats van alle hier vermelde legsels is Ferwoude, bij Workum in Z. W. Friesland. Vier legsels zijn naar de capaciteiten van de kievit zeker niet als uitzondering te beschouwen, maar van slechts de 2 vermelde gevallen heb ik bewijzen. Onder de nu vigeerende sluiting van den raaptijd op 28 April moet een kievit ook al einde Maart aan den leg zijn, wil hij voor dien datum zijn derde legsel vol hebben en zóó tot een vierde worden genoodzaakt.

G. VAN DER MEER.

Verdraagzaamheid van torenvalk, *Falco tinnunculus* L., en kerkuil, *Tyto alba* (Scop.).

In den zomer van 1931 werd ik uitgenoodigd, eens te komen kijken bij een torenvalkenpaar, dat in een verlaten duivenhok nestelde.

Dit hok hing tegen het bijschuurtje (friesch: lytshûs) van een boerderij; het was driehoekig, met een basis en hoogte van plm. 1 M.

Het was door schotten verdeeld in 3 kamertjes, rechts, links en boven. De openingen waren alle 3 aan de voorkant, de 2 laagste ongeveer 15 cm. van elkaar verwijderd.

De afdeeling beneden-links bleek bijna vluchtige jonge

torenvalken te bevatten, die telkens op het plankje voor de opening verschenen.

De volgende dag waarschuwde men mij, dat er een jonge uil onder het duivenhok lag. Ik vond een wit-wollig uilenjong van misschien 14 dagen oud op de grond zitten, en onderzocht vervolgens het hok grondig. Toen bleek, dat de afdeeling benedenrechts een kerkuilen-nest bevatte; een kolossale volwassen vogel zat beschermend over de jongen, waaraan het vermiste weer werd toegevoegd. Eenige dagen later werd (dezelfde?) jonge uil verdrongen gevonden.

Het is me meer opgevallen, dat jonge vogels, die eens het nest te vroeg verlieten, dit herhalen, als ze teruggezet worden. Of worden ze er uitgegooid?

Toen later de jonge torenvalken alle voor de nestopening verschenen, vluchtten ze bij mijn komst hals over kop naar binnen: daarbij kwam er dikwijls een in de uilenafdeeling terecht, wat aanleiding gaf tot hevig geblaas. Tot catastrophes kwam het echter niet, beide roofvogelparen brachten hun broedsel groot, en schenen elkaar goed te verdragen.

Dit hoeft niet zoozeer te bevreemden, daar de torenvalk overdag jaagt, terwijl de kerkuil zich zóó angstvallig schuil hield bij licht, dat de eigenaar van de boerderij, die zeer goed op de vogels let, zijn bestaan niet vermoedde.

Veel curieuzer was dus de situatie in 1932, toen het bleek, dat, terwijl de benedenafdeelingen van het duivenhok weer op dezelfde wijze bewoond waren als in 1931, nu de bovenverdieping ook een torenvalkennest bevatte. Jammer genoeg was ik niet in staat, na te gaan, hoe de vogels elkaar verdroegen, maar alles schijnt goed te zijn verlopen. Dit jaar, 1933, was de situatie weer als in 1931.

W. H. VAN DOBBEN.

Een eigenaardig slot van de voortplantingsperiode bij de zanglijster, *Turdus philomelos* Brehm.

In 1930 verscheen deze soort als broedvogel in onze tuin; voordien heb ik nooit één geval in N.W.-Friesland kunnen vaststellen.

In 1931 bracht een paar achtereenvolgens 3 broedsels groot, en dit jaar, 1933, bleek de soort zich reeds elders in de omtrek te hebben gevestigd. Van het paar, dat bij ons broedde, werd dit voorjaar het eerste nest verstoord. Het 2e had succes, dit nest zat in de clematis, die een veranda begroeit, en de dieren

werden nu zoo mak, dat ze de jongen voerden, terwijl iemand op een meter afstand stond toe te kijken.

Onmiddellijk na het uitvliegen der jongen werd een nieuw nest begonnen, laag tegen een iep. De 4 eieren verschenen 5, 6, 7 en 8 Juni, den 7en zat de lijster reeds te broeden. Op 20 Juni waren er 3 jongen, 21 Juni was ook het 4e uitgekomen. Ze verlieten het nest 3 Juli, waren dus in 12—13 dagen vluchtig, een tijd, die overeenkomt met de duur der incubatie.

Bij dit nest werden bezoekers fel gechargeerd, de lijsters waren hier namelijk minder aan menschen gewend dan bij het vorige; schrikachtige lieden sloegen gewoonweg voor hen op de vlucht. Bleef ik staan, dan gingen de vogels vlakbij zitten, en namen een eigenaardige houding aan: de kop laag, de snavel naar de indringer gericht, de halsveeren opgezet. Daarbij knapten ze luid met de snavel. Het bekende geschetter, dat ze laten hooren, wanneer ze zeer bezorgd zijn, bleef echter achterwege. Eenige dagen voor het uitvliegen der jongen vervoegden de lijsters zich plotseling weer bij de vorige nestplaats. Het nest hadden we weggenomen, er lag echter nog een vloertje. Hierop nam een der vogels plaats, en draaide er, zittend, op rond, terwijl de andere in de buurt rondsprong; beide lieten telkens hun lokroep (tsiep) hooren. Binnen 5 minuten herhaalde zich dit eenige malen. Enkele dagen kwamen ze des avonds op deze wijze terug. Een dag na het uitvliegen der jongen, 4 Juli, kwam een der vogels 's ochtends bouwen (het ♀ ?), terwijl de andere met de jongen bezig was. Met enkele grove plantendeelen werd het vloertje aangevuld, zelfs een vrij groote tak werd met moeite aangebracht. Na afloop bleek er echter nog niet veel gebeurd te zijn, het leek nog niets op een nest. De volgende ochtend echter bleek de lijster reeds vroeg begonnen te zijn. Om plm. 10 uur was het nest, op de binnenbekleding na, geheel klaar. Toen begon het metselen. Telkens kwam de lijster met de bek vol kletsnatte aarde uit een slootkant aangevlogen. De geheele binnenwand werd hiermee gelijkmatig bestreken, doordat hij, ronddraaiende, met de borst de klei aandrukte. Spoedig was zijn borst dan ook voorzien met een breede, vieze modderring. Vóór de middag was dit werk klaar, de lijster liet zich niet meer zien, en in 't verloop van de dag droogde de binnenbekleding. De volgende dag werden de lijsters niet bij dit nest gezien, de 8e Juli lag er echter 1 ei in. Daarna werd het verlaten. Hiervoor kan ik geen andere verklaring vinden, dan dat de voortplantingsdrift

geëindigd was; de vogels bleven wel met de vlugge jongen bezig, maar bouwen zag ik ze niet meer. De zang duurde echter voort: 22 Juli zong de zanglijster nog de geheele avond.

W. H. VAN DOBBEN.

Witborstige kerkuilen, *Tyto alba* subsp., uit de omgeving van Dordrecht (zie plaat 3).

Het toeval wilde, dat wij dit jaar 2 kerkuilen konden onderzoeken met geheel witte borst en grijswitte sluier met alleen bij de ooghoeken roestbruine veeren. Beide bleken ad. ♂ ♂ te zijn en zeer vermoedelijk broedvogels (data 4 Maart en 23 Juni 1933). De flank en borstveeren van het eerste exemplaar waren zooals op de foto aangegeven is gevlekt, terwijl bij het tweede voorwerp zeer weinig druppelvlekken voorkwamen, hoofdzakelijk aan de zijkant. Vanzelf sprekend dachten wij op het eerste gezicht, dat dit wel exemplaren zouden kunnen zijn van *Tyto alba alba*, doch het Practical Handbook geeft op, dat de bovenzijde van deze subsp. veel lichter is dan bij *guttata*, terwijl de dwarsbanden op staart en vleugels ook niet zoo geaccentueerd zijn. Het eenige exemplaar, dat wij uit Engeland ontvingen was inderdaad zóó licht van boven en van onder, dat wij dachten met een albinistisch exemplaar te doen te hebben. Verder vergelijkingsmateriaal stond ons niet ten dienste, doch uit de gevonden maten meenen wij te mogen concluderen, dat deze witborstige kerkuilen tot de subspec. *guttata* gerekend kunnen worden. De maten komen vrijwel overeen, zijn zelfs iets grooter dan 6 onderzochte donkerborstige *guttata* voorwerpen uit onze collectie. Opmerkelijk is verder, dat beide exemplaren uit de omgeving van Dordrecht komen en dat wij ook een vrijwel witborstig Maart-exemplaar van het eiland Rozenburg in de collectie hadden.

			<i>guttata</i>	<i>alba</i>
Practical Handbook	♂ ad. vleugel		275—305	265—290
	♂ ad. staart		115—125	110—125
Exemplaar van 4/3 '33	♂ ad. vleugel		292	
	staart		121	
Exemplaar van 23/6 '33	♂ ad. vleugel		292	
	staart		123	

Het zou ons interesseeren te vernemen, of in andere streken van ons land ook zulke witborstige kerkuilen worden aangetroffen en van welke sexe zulke exemplaren in collecties zijn.

G. A. L. Bisseling phot.; copyright.

Witborstig ♂ van de kerkuil, *Tyto alba*, uit de omgeving van Dordrecht.

Volgens het Pr. Handbook komt de subsp. *alba* voor in Engeland, West Frankrijk, Portugal, Spanje, Zuid Europa tot Mesopotamië. De mogelijkheid van een afdwaling naar ons land is o.i. niet uitgesloten (zie ook p. 80; Redactie).

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Torenvalk ♀, *Falco tinnunculus tinnunculus* L., met blauwgrijze staart.

Uit de omgeving van Den Haag ontvingen wij voor onze collectie een torenvalk ♀ met abnormaal gekleurde, doch normaal gebandeerde staart. In plaats van kaneelbruin is de staart bij dit exemplaar zuiver blauwgrijs met slechts aan de binnen-vlaggen een zeer licht rossig waas. Vreemd genoeg is de staart niet geheel gaaf, ofschoon het geen exemplaar is, dat uit gevangenschap is ontvlucht, te oordeelen naar het overigens geheel gave, onbesmeurde vederkleed en de onbeschadigde was-huid. Een tweede exemplaar, eveneens een ♀, vertoonde veel blauw in de staart, doch lang niet in zoo'n sterke mate. De veeren van de kop van beide exemplaren waren normaal bruin gekleurd.

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Mededeelingen over de kievit, *Vanellus vanellus* L.

Voorkeur voor bemeste grond. In een zeer groote polder dicht bij Den Haag vond ik de meeste kievitsnesten op de weilanden, bemest met z.g. „ruige mest”. Ook maken de kieviten gaarne gebruik van de hierin voorkomende stroohalmen als voering voor het nest. De hoogst enkele kemphennen, die hier broedden, hadden eveneens hun nest juist in de bemeste stukken. Nog sterker! Verleden jaar fotografeerde ik een nest van een kievit met eieren, bestaande uit een holte in de grond, met als voering uitsluitend droge mest. De bewering van den heer G. WOLDA, die meent: „den tegenzin der weidevogels tegen bemeste grond ondubbelzinnig te hebben vastgesteld” (Studies over vogels en hun omgeving. Verslagen en mededeelingen van de Plantenziektenkundige Dienst No. 65) moet ik evenals de heer Tj. Gs. DE VRIES (dit tijdschrift, 5, 1933, p. 114) en de heer K. WALDECK (dit tijdschrift, 5, 1933, p. 157) tegenspreken.

Compleet cyanistisch legsel. Tegen het eind van April werd ik verrast met een kievitslegsel, waarvan de vinder, een eierzoecker, betoogde, dat hij dergelijk

gekleurde eieren nog nooit gevonden had en ze dus de moeite waard vond mij te brengen. Wie schetst mijn verbazing, toen hij 4 geheel gave eieren toonde van een prachtige licht groenblauwe ondergrond, doch met normale zwarte vlekking. De eieren bleken bij het uitblazen normaal van schaal te zijn. Ik bezit wel eenige eieren van een lichtblauwe ondergrond, sommige met zeer fijne stippeling, doch een dergelijk legsel had ik nog nooit gezien. Achteraf hoorde ik, dat de vogel 2 weken later nog een drielegsel had van dezelfde kleur, dat helaas geraapt en geconsumeerd is.

G. A. L. BISSELING.

Vroeg legsel van een koolmees, *Parus major major* L.

In aansluiting op de mededeelingen van den heer Tj. Gs. DE VRIES over een vroeg begonnen broedseizoen (dit tijdschrift, 6, 1933, p. 23) kunnen wij nog melden, dat op 27 Maart 1933 in een nestkastje in Zorgvliet, den Haag, een koolmees een legsel van 10 eieren had. De vogels hebben het nest kort hierop verlaten en op 10 April werd mij het legsel gebracht. De eieren bleken nog onbebroed te zijn.

Practical Handbook (I, p. 226) vermeldt: „In central Europe from end April onward...”, terwijl REY zegt: „Die ersten Eier findet man Anfang April...”

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Eenige bijzondere grutto-legsels, *Limosa l. limosa* (L.).

B l a u w l e g s e l. De z.g. blauwe grutto eieren treft men slechts zelden aan. Complete legsels in deze kleur kreeg ik (G. B.) nooit onder de oogen en ik geloof ook niet, dat deze in veel collecties te vinden zullen zijn. Verleden jaar echter ontving ik uit de omgeving van Voorburg een blauw 4 legsel, waarvan een der eieren helaas door de vogel zelf stuk getrapt was. De schaal van dit ei bleek zeer dun te zijn. Ook een der drie resteerende eieren had een eenigszins dunne doch gladde schaal. De 2 overige waren volkomen normaal van schaal. De grondkleur bij alle vier hield het midden tusschen lichtblauw en lichtblauwgroen, met schaarsche lilakleurige stipjes en bruine vlekjes geteekend. De grootte was normaal.

D w e r g l e g s e l. Dit voorjaar ontving ik een legsel, waarvan alle eieren (4 in getal) kleiner waren dan de minimum

maten, die REY en het Practical Handbook opgeven, althans wat de lengte betreft. De afmetingen der eieren zijn als volgt:

$47 \times 34,5$; $47,4 \times 35$; $46,4 \times 34$; $45,3 \times 34$.

Pract. Handbook geeft: $48,5 \times 37,7$ en 55×34

REY geeft: 50×37 en 52×35

Ofschoon wij hier van een dwerglegselspreken, verstaan wij hieronder geen „Spar” of „Spur eieren”, daar de dooiers in verhouding normaal waren. Schaalkleur vrij normaal zwaar gevlekt. Vorm eenigszins buikig.

Legsels abnormaal groote eieren. De maten van deze eieren overtreffen bijna alle de maxima, die REY en het Practical Handbook opgeven. De afmetingen zijn als volgt:

$62,3 \times 39$; $60 \times 38,8$; $59,6 \times 38,5$; $58,5 \times 38,5$

Pract. Handbook geeft: $59,8 \times 37,8$ en $55,3 \times 40,7$

REY geeft: $59,8 \times 37,8$ en $55 \times 38,8$

Ook hier waren schaal, teekening en dooier normaal.

Het allergrootste ei in mijn collectie meet $65 \times 39,6$ en overtreft verre de maxima van REY en het Pr. H., en het grootste ei uit de collectie van den heer Tj. Gs. DE VRIES, nl. $63,9 \times 39$.

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Kropinhoud van een kleine boschduif, *Columba oenas* L.

Het is een bekend feit, dat de houtduif aan de te velde staande gewassen groote schade kan toebrengen. Dat kleine boschduiven hierin ook aandeel kunnen hebben, blijkt uit het feit, dat 2 exemplaren, een ad. en een juv. die opvlogen van een akker, resp. 146 en 55 heele erwten in hun krop hadden.

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Slokdarminhoud van een mantelmeeuw, *Larus marinus* L.

Op 29/10 '32 bracht de heer L. J. KLEYN een mantelmeeuw, ♂ juv., welke hij dood langs het strand had gevonden. De vogel had een geweldige dikte ter hoogte van de keel en bij onderzoek bleek, dat de slokdarm hier sterk verwijd was en een groote hoeveelheid voedsel bevatte, totaal wegende 2 ons. De slokdarm bevatte van onderen naar boven; een laag vischresten, een laag krabresten, een geheele vink, *Fringilla coelebs* L., en ten slotte weer een laag vischresten; merkwaardig genoeg was de maag geheel leeg, zoodat wij veronderstellen, dat er zich door overmatige voedselopname een prop in de slokdarm gevormd had,

die hem op de een of andere manier noodlottig was geworden. Een andere sterfte-oorzaak, b.v. verwonding, konden wij niet constateeren. Meermalen vonden wij geheel gave doode zilvermeeuwen, *Larus argentatus argentatus* Pont., waarvan maag en slokdarm tot aan de bek propvol waren met schelpen. Een hiervan had een slokdarminhoud van 19 schelpen (gewone strand-schelp, *Macra spec.*) en 12 mosselen.

G. A. L. BISSELING en M. J. TEKKE.

Wespendief, *Pernis a. apivorus* L., op de Veluwe.

Deze roofvogel had in het broedseizoen 1933 een horst onder Apeldoorn in de bosschen van het Koninklijk Park „Het Loo”, waar de soort blijkens dit tijdschrift (1, 1929, p. 110) reeds eerder nestelde. Evenals toen, bewoonde de vogel een zeer hoogen pijnboom, staande niet ver van dien, waarin zich in genoemd jaar het horst bevond.

A. B. WIGMAN.

Jonge koekoek, *Cuculus can. canorus* L., eet na 28 dagen zelf.

Van zelf grootgebrachte jonge koekoeken zegt HEINROTH: „die unsrigen fraszen ziemlich spät, d.h. erst mit 6 Wochen, bis zu zwei Monaten zuverlässig selbst; ob das drauszen auch der Fall ist, lässt sich schwer sagen.”

Ik ringde een jongen koekoek in het nest van een paapje op 9 Juni j.l., toen deze 6 dagen oud was (uitgekomen 3 Juni). Op 25 Juni (22 dagen oud) was hij nog in het nest; op 27 Juni (26 niet gecontrôleerd) was het nest leeg.

Op 1 Juli nam ik waar hoe deze koekoek (kenteeiken: ring aan l. poot), die dus 28 dagen oud was, in een voederpauze der paapjes-pleegouders zijn voortdurend uitgestooten hongerkreten staakte, van een takje naar beneden sprong, een groote harige rups oppikte en deze na langdurig slaan tegen een tak en kneden met den snavel doorslikte.

Hetzelfde tafereel zag ik nog eens op 6 Juli (33 dagen oud).

J. C. KOCH.

Gezang van *Locustella*.

Naar aanleiding van een korte mededeeling van Dr EYKMAN in het vorige nummer (6, 1933, p. 28), waarin over *Locustella naevia* en *luscinioides* vermeld wordt, dat het lastig is deze vogels naar het gezang te onderkennen „te meer, daar deze vogel (bedoeld is *naevia*; K.) zich zoo goed als nooit laat waarnemen”, zou ik willen aanvoeren, dat beide soorten zich met eenige om-

zichtigheid zeer goed laten benaderen en waarnemen, vooral in het voorjaar, waarbij men dan den zang op eenige meters afstand kan beluisteren, althans is mij dat meerdere malen goed gelukt. Als onderkenningmiddel tusschen *naevia* en *luscinioides* lette men op 3 punten: 1°. het gezang van *naevia* is hooger van toon (doch is dit lastig op zich zelf vast te stellen), 2°. de frequentie van den triller van *luscinioides* is veel grooter en de triller op zich zelf fijn, b.v. als rrrrrrrrrr..., terwijl de frequentie bij *naevia* kleiner en de triller grover is, bijv. als RRRRRRRR..., 3°. de triller van *naevia* klinkt veel gutturaler, alsof deze a.h.w. gorgelend wordt voortgebracht.

J. C. KOCH.

De hardheid der eischaal van *Cuculus canorus canorus* L.

Als een der typische kenmerken van het ei van de koekoek wordt altijd opgegeven de hardheid der schaal en gewoonlijk wordt er dan bijgevoegd, dat dit „bij het boren reeds dadelijk merkbaar is”. Ik geloof echter, dat deze uitspraak wel een beetje te algemeen en te absoluut is. Zeker heb ik een aantal koekoekseieren geprepareerd, die werkelijk een zeer harde schaal hadden, doch hier staan een aantal tegenover, waarbij zulks niet het geval was en die niet noemenswaard harder waren, dan b.v. een ei van een leeuwerik. Ik vond hierin aanleiding om na te gaan of het gewicht der schaal per c.M.² mij iets nader zou kunnen leeren. Uit onderstaande cijfers over 28 koekoekseieren blijkt, dat dit gewicht zeer uiteenloopt.

Voorop echter twee bemerkingen:

1e Om de oppervlakte te berekenen heb ik als straal genomen $\frac{1}{4}$ (lengte + breedte). Dit is natuurlijk niet geheel en al juist, doch daar het om verhoudingscijfers gaat, kan deze fout zeker verwaarloosd worden.

2e Hardheid en gewicht behoeven natuurlijk niet altijd parallel te loopen. Een dunne, lichte schaal kan natuurlijk nog wel betrekkelijk hard zijn.

	Gemidd.	Max.	Min.	
Lengte in mm.	22,7	24,6	21,2	
Breedte in mm.	17	18,4	16	
Straal in mm.	9,93	10,75	9,4	
Oppervlakte in cm ²	12,41	14,53	11,1	(89%—117% v/h gemiddelde)
Totaal gewicht in m.g.	228	275	185	(81%—121% „ „)
Gewicht per cm ²	18,4	21,6	14,7	(80%—117% „ „)

Zooals reeds gezegd loopen dus de gewichten per c.M² zeer uiteen. Als uitersten de volgende cijfers:

Het grootste ei (straal 10,75) weegt 272,	gew. per cm ² 18,7
Het kleinste ei (straal 9,4) weegt 210,	„ „ „ 19
Het zwaarste ei (275) heeft een oppervlakte van 13,32,	„ „ „ 20,6
Het lichtste ei (185) „ „ „ „ 12,56,	„ „ „ 14,7

Ik zou daarom verzamelaars willen aanraden voortaan ook te noteeren, de indruk die zij bij het boren krijgen, en ik geloof dat zij het dan met mij eens zullen zijn, dat de hardheid van de schaal van het koekoeksei zeer verschillend is.

W. HELLEBREKERS.

Wederom een blauw koekoeksei, *Cuculus c. canorus* L., bij een gekraagde roodstaart, *Phoenicurus ph. phoenicurus* (L.).

Bij Wassenaar vond ik op 14 Mei wederom een blauw koekoeksei, ditmaal echter met lichtbruine vlekjes. Nog 5 eitjes van de gekraagde roodstaart waren aanwezig. Afmetingen: $22,5 \times 18$; gewicht 243 m.g. Zie ook dit tijdschrift, 5, 1932, p. 38 en 84.

W. HELLEBREKERS.

Zes-legsel van de zanglijster, *Turdus philomelos clarkei* Hart.

Op 26 Mei vond ik bij Olst een zes-legsel van de zanglijster, hetgeen niettegenstaande de opgave in de literatuur hoogst zeldzaam is. Ook voor mij was het de eerste maal.

W. HELLEBREKERS.

De waterrietzanger, *Acrocephalus paludicola* (Vieill.), broedvogel bij Nieuwkoop?

Op 19 Mei vond ik bij Nieuwkoop 6 eieren, die m.i. positief van deze soort zijn. Doordat de vogels altijd dicht langs den grond tusschen riet en struikjes scharrelden, heb ik „het” ken-teeken: de lichte streep over de kruin, niet kunnen zien. Daar staat tegenover:

1e De typische zang en vlucht van de gewone rietzanger, dat het ♂ ook laat hooren en zien, indien men vlak bij het nest is, heb ik in drie kwartier niet gehoord of gezien. Het ♂ bleef altijd laag bij den grond.

2e Daar en op meerdere plaatsen op de Nieuwk. plassen, hoorde ik een gezang, dat mij tot dusver onbekend was, doch dat geheel en al overeenkomt met de beschrijving door Prof. VAN OORT „aangenaam fluitende tonen, eenige malen herhaald, wisselen af met korte trillers”.

3e Het nest is kleiner en ondieper dan dat der meeste rietzangers nl.

Uitw. hoogte 7—7½ c.M. Inw. hoogte 4 c.M.

Uitw. breedte 9—11 c.M. Inw. breedte 4½—5 c.M.

De eieren meten gem. 17,8 × 13,3. Gewicht 88 m.g.

4e De tamelijke vroege datum. Gewone rietzanger gewoonlijk niet voor begin Juni volledige legsels.

Indien mijn determinatie juist is, durf ik wel zeggen dat er meerdere paartjes broeden.

W. HELLEBREKERS.

M.i. is het nest een bouwproduct van *paludicola*. DE VRIES.

Late voorjaars-trek van de buizerd, *Buteo buteo* subsp.

Op 5 Juni nog een buizerd bij Wassenaar waargenomen trekkend in N.O. richting.

W. HELLEBREKERS.

Volgens de lijst van de N.O.V.: „in het voorjaar tot laat in Mei en zelfs tot in Juni”. (t. K.)

Hoe vervoert een houtsnip, *Scolopax r. rusticola* L., zijn nog niet vluchtige jongen?

Zooals bekend bestaat er verschil van meening over de manier waarop houtsnippen hun jongen wegvoeren, zolang deze nog niet kunnen vliegen. Sommige schrijvers beweren in hun pooten, anderen in hun bek. Vorig jaar zag ik zulks geschieden op de Veluwe bij Putten, doch het ging mij te vlug om een positief oordeel te durven uitspreken. De jachtopziener bevestigde echter positief, dat zij de jongen tusschen kin en borst drukten. Hij zou zulks meermalen gezien hebben. Daar het toch niet waarschijnlijk is, dat het op drie verschillende manieren geschiedt, valt er misschien voor deze uitspraak wat te zeggen en zou zulks juist het bovengenoemde verschil van waarneming verklaren.

W. HELLEBREKERS.

Zeeduiker, *Colymbus spec. (non stellatus)*, in Juni op het Tjeukemeer.

Op 24 Juni zeilende van het Tjeukemeer naar Lemmer zag ik langs de kant in het gras een zeeduiker in onvolkomen kleed, welke óf een ijsduiker óf een parelduiker moet geweest zijn. De roodkeelzeeduiker is uitgesloten door de geheel andere vorm der snavel. De zware hals en snavel wees op een ijsduiker, doch daar durf ik geen zekerheid van te geven. Datum en plaats zijn interessant, hoewel ik vermoed dat het een zieke vogel geweest is.

W. HELLEBREKERS.

Kleine pluvier, *Charadrius dubius curonicus* Gm., in de Wieringermeerpolder.

Op 13 Augustus 1933 nam ik in de Wieringermeerpolder (Westzijde) 5 ex. van de kleine pluvier waar. Het broeden van de soort in deze omgeving leek me zeer wel mogelijk. Door de groote haast die ik toen had, kwam van een nader onderzoek niets.

P. G. OP DE COUL.

Ik nam er op 3 Augustus ook enkele exemplaren waar.

DE VRIES.

IJsvogels, *Alcedo atthis ispida* L., aan de Zuiderzeekust.

Op 10 September 1933 nam ik aan de Zuiderzeekust (omgeving Harderwijk) op twee, 6 kilometer van elkaar gelegen plaatsen, een ijsvogel waar.

P. G. OP DE COUL.

Sperwer, *Accipiter n. nisus* (L.), broedend in het Land van Altena.

22 Juli 1933 werd ik bij Meeuwen (N. Br., Land van Altena) door een boer op het nest van een sperwer attent gemaakt. Het nest bevond zich in een zware, hoge populier, te midden van boomgaarden. Bij nadering vloog de oude vogel op, zoodat hoogstwaarschijnlijk eieren of kleine jongen aanwezig waren. Later hoorde ik, dat de jongen (3 à 4) voorspoedig uitgevlogen waren.

Volgens zeggen van de bewoners uit dezen streek komt de sperwer hier als broedvogel wel meer voor.

H. RUITER.

Albinistische boerenzwaluw, *Hirundo r. rustica* L.

Bij het ringen van boerenzwaluwen onder de bruggen over de weteringen in den polder Mastenbroek bij Kampen, bemerkte ik in de afgeloopen Augustusmaand (1933) tusschen eenige pas uitgevlogen jongen, een geheel wit exemplaar. Van mijn broer hoorde ik, dat hij het voorwerp 5 Augustus ter zelfde plaatse in een nest met 3 jongen had aangetroffen en geringd.

H. RUITER.

Het 8ste Internationaal Ornithologisch Congres.

De datum van het volgende Congres is vastgesteld op de week, die begint op Maandag 2 Juli 1934. Het zal gehouden worden te Oxford en het hoofdbureau zal zijn in het „Rhodes Building”, dat dicht bij het „University Museum” is en een uitstekende zaal bevat benevens kleinere vertrekken voor sectie-

vergaderingen. Men hoopt dat sommige der congresleden kamers in de „Colleges” zullen kunnen krijgen.

Er zal een tentoonstelling zijn van ornithologische schilderijen en teekeningen — iets nieuws op een internationaal congres, maar wat al veel succes heeft gehad op de vergaderingen van „The American Ornithologists Union”.

Er worden voorbereidingen gemaakt voor de lange excursie die zal worden gehouden na de sluiting van het Congres op Zaterdag 7 Juli. Het plan bestaat de eilanden bij de kust van Pembrokeshire, South Wales, te bezoeken, waar vele soorten broeden, die van speciaal belang zijn voor de ornithologen van het vasteland, bijv. *Puffinus puffinus*, *Thalassidroma pelagica* etc.

Algemeen secretaris is Rev. F. C. R. JOURDAIN, Whitekirk, Southbourne, Bournemouth en secretaris van het Comité te Oxford Mr. B. W. TUCKER, University Museum, Oxford.

Vergadering te Rotterdam in „Bellevue” op 24 September 1933.

Aanwezig van het Bestuur: de heeren P. A. HENS, Dr C. EYKMAN, J. G. VAN MARLE, Tsj. Gs. DE VRIES en Jhr. Dr Ir F. C. VAN HEURN, alsmede de leden: Dr H. W. VAN RHYN, Dr J. C. KOCH, H. RUITER, S. J. GEERTS, L. J. KLEYN, K. WALDECK, G. A. L. BISSELING, J. F. M. VAN MALSSSEN, M. J. TEKKE, J. P. BOUMA, A. H. SILLEM en W. HELLEBREKERS, en als introducé: Dr J. HARRISON, van Sevenoaks.

Met kennisgeving afwezig de heeren: H. W. KLERK DE REUS, Dr C. G. B. TEN KATE en A. B. WIGMAN.

De Voorzitter opent de vergadering en de notulen worden, behoudens enkele kleine opmerkingen, goedgekeurd.

Als nieuw dameslid wordt benoemd: Miss Phyllis BARCLAY-SMITH, Park Lodge Hervey Rd, Blackheath London S. E. 3 (voorgesteld door den heer A. SILLEM).